АЛЕКСАНДАР ЛОНЧАР ИЗА МАСКЕ ДЕНДИЈА

# Витез светлосног реда

И дан-данас, шест година после Александровог прераног одласка ка вишој станици живота, срећем, на путовањима по свету, оне који су имали срећу да их макар за тренутак обасја Александров сјај. Сви ми исповедају да тај сјај никада неће заборавити. Понекад, срећући таква сећања код врсних људи, помишљам да је Александар Лончар припадао неком тајном витешком реду Европљана расутих по свету, стварајући га сам својим светлосним мрежама пријатељства

Пише: Драгош Калајић

Када год зађем у кафе-бар београдског хотела „Мажестик”, несвесно закорачам пажљиво, као да сам принуђен газити по хартијама од велике вредности. Корачам, заправо, по невидљивој стази сазданој од успомена. Реч је о успоменама на једну дружину београдских лепих и паметних, смелих али и обесних па и аморалном цинизму склоних момака који су се окупљали, почетком шездесетих година, неколико метара дубље, у ноћном клубу, где су хранили наде и ковали планове о бекству из сивила *комун истичког раја*

у сјај
*пакла*
на Западу.

У тој скупини једино је Александар Лончар, студент права, знао зашто у Запад не треба полагати никакве наде, захваљујући лектирама тада проскрибованих аутора, попут Доноса Кортеса, Фридриха Ничеа и Освалда Шпенглера. Никад нећу сазнати зашто је та сазнања крио од осталих: да ли из обзира према илузијама од којих су живели или због предострожности спрам тада свеприсутне УДБ-е. Једно је извесно: он је ту био незванични арбитар елеганције и ерудиције, понашања али и спорова. Додуше било је и спорова које су једино песнице могле разрешити, углавном око лепих девојака којих је тада било — или нам се то само чинило — знатно мање него удварача.

Једне високе ноћи у клуб је сишло неко француски гласно и раздрагано друштво чије су девојке пожудно протегнутим чулима дружине београдских момака светлуцале и мирисале као постварења њихових најсмелијих снова о свету с оне стране *гвоздене завесе* . Тада је Стевица Марковић упитао Александра Лончара за савет: како се домоћи страних лепотица? Опазивши да наочити и кочоперни вођа француског друштва са својим потрчком обара песнице по столу, Александар је дао знак Стевици да зграби ту прилику.

Следећи упутство, Стевица је пришао призору нехајним корацима, као да га веома занима исход дуела а потом је љубазно замолио победника да с њим опроба снагу својих мишица. Уосталом, и највећи трагичар Хеладе, Есхил, у своју надгробну плочу није хтео да уреже ишта више о себи за меморију потомства до то да о његовим снажним рукама сведоче свети гај на Маратону и Међани које је тамо победио, бранећи отаџбину.

ПОЧЕТАК „АФЕРЕ МАРКОВИЋ-ДЕЛОН-ПОМПИДУ”

Француз је прихватио изазов. Изгубио је брзо прву, другу па и трећу рунду, подајући се, скоро женствено, силовитим навалама изазивача који је у Београду тог времена важио за најјачег и најжешћег момка. А онда, потпуно неочекивано, у модрим очима странца бљеснуо је понос иронично скриване или пробуђене мушкости. Обарао је Стевичину руку лако и брзо, десетину пута, као да крпом млати по столу. Потом је изазивачу дао суверенски знак шаком да је отпуштен. Вративши се свом столу Стевица је ружно опсовао и обећао дружини да права борба тек следи. Александар Лончар се успротивио, наредивши покрет повлачења како би обуздао страсти:

„Сабери се и смири! Надметање је било само средство а не циљ. Изгубио си и дужан си да признаш пораз. Није витешки да се сада због тога светиш човеку који те је љубазно примио за сто."

Код излаза друштво се поделило. Стевица је остао, с неколико „секунданата", да сачека странца за другу, тежу врсту надметања. Уосталом, ништа страшно му се није могло десити: у Београду тог времена било је незамисливо да двоје или више момака крену на једнога а камоли да неко потегне на противника ишта друго осим својих шака или песница. Легенда каже да је странац вешто и с осмехом презира на лицу избегао неколико замаха упорног изазивача а потом га је оборио на земљу снажним ударцем из једне далекоисточне борилачке вештине, зване *карате*, која је тада била потпуно непозната у Београду. Том вештином он је овладао као припадник елитних падобранских јединица на попришти колонијалног рата у Индокини. Запањеном Стевици пружио је руку помоћи да се одигне од тла, уз понуду пријатељства:

„Ти ми се свиђаш! Хајде да постанемо пријатељи. Ја се зовем Ален, Ален Делон. Имам да ти нешто предложим: да у знак помирења разменимо наше девојке. Ја ћу ти дати своје а ти ми дај твоје."

Ален Делон дошао је у Београд као гост Ратка Дражевића, директора „Авала филма". Захваљујући Ратку Дражевићу, некад легендарном 007 УДБ-е, „Филмски град" на Кошутњаку бацио је у засенак римску „Cinecita", привлачећи светску елиту глумаца и редитеља седме уметности, од Орсона Велса и Николаса Реја до Анжеја Вајде. Тако је почело дружење славног француског глумца и његовог српског телохранитеља, које се окончало, десетак година касније, у афери званој *Марковић-Делон-Помпиду*, што је потресла темеље ауторитета председника француске државе. Један од учесника те афере исповедио је писцу ових редова да је Марковић издао поверење Делона уцењујући председника Француске компромитујућим фотографијама његове супруге, тајно снимљеним током ноћних седељки, да не кажем оргија. Тело Стевице Марковића

нађено је у пластичној врећи, на ђубришту, у околини Париза. За убиство био је осумњичен
*кум*
корзиканске мафије Маркантони, али без доказа.

Из групе која је остала пред улазом хотела „Мажестик" да секундира Марковићу само је један преживео а остали су, пре или касније, под различитим околностима и на различитим местима — од холивудске виле супруге комичног глумца Боба Хоупа до неког бедног бриселског пансиона — изгубили живот од метка или ножа.

ЧОВЕК СА СТОТИНУ ДУША

Александар Лончар кренуо је супротним путем, служећи само себи, посвећен ванредном снажењу и обогаћивању сопствене личности. Лако ми је сада рећи да на путевима живота нисам срео богатије особе од њега. Тешко је или заправо немогуће то богатство и пребројати а камоли описати и предочити. Он је био покретна ризница талената и знања. Умео је да њиховим снопом надахнуто и надахњујуће осветљава скоро све значајне ствари и појаве којих би се дотицали осећањима или мислима, од алхемичарског злата, женске лепоте, кинеског кулинарства, умећа кушања вина или играња танга, преко етике витешких редова, повести идеје свете империје, исходишта порива херојства или пркошења смрти, метафизичких идеја *Упанишада*, зен-будизма, до симболизма крста,
*swastika*
или светлости у иранском исламу те у списима хришћанских мистика.

Говорио је, уз латински, течно као матерњи, осам индоевропских језика. Италијански, кастиљански и португалски научио је од језуита у Македонској улици, који су у Београду тог времена окупљали антикомунистичке младе главице, не тражећи им ништа заузврат, па ни преверавање. Говорио је о свему надахнуто, оригинално те страсно, а о политичким темама и веома гласно, али по најстрожим правилима атицистичке реторике,

дакле право од спознајног задатка ка циљу. Кострети тог стила говора подстицали су ту његову страсност те ми се понекад чинило, док сам га слушао у салону његовог дома, на четвртом спрату Доситејеве улице број 9, да од његове гласности подрхтавају темељи зграде.

Међу највреднијим људским материјалима које сам упознао Александар Лончар понајвише одговара идеји својственој древним евроаријским културама по којој се племенити човек разликује од простог те одликује вишеструкошћу душа. Прост, обични човек има само једну а племенити више душа које делују у органском сагласју.

Претходне редове исписујем с тугом, јер та ванредна богатства Александар није оплодио већ их је однео са собом, можда ка некој вишој станици живота. Сматрао је да живимо у *последњим временима*, на крају четвртог, *мрачног доба* те да овај свет не заслужује никаквог труда одбране вредности. У противном, да је имао воље и у повољним условима, примерице са задатком и овлашћењима председника владе — он би извесно надмашио успехе Милана Стојадиновића у спољној и унутрашњој политици. Да се одлучио за претварање свог дара стваралачког опажања и представљања ствари и појава у књижевно дело — његов роман би извесно заузео место крај дела Селина, Црњанског или Музила. Да је хтео постићи нешто више од црног појаса у џудоу, стекао би титулу бар европског првака...

БРЧКАЊЕ У ПЛИЋАЦИМА ОКЕАНА ЉУДСКЕ ГЛУПОСТИ

Свесно је изабрао анонимност, глумећи безличног бонвивана или глупака, од кафана до салона београдског грађанства, усмрђеног од кукавичлука што се сваком господару подаје и укисељеног од хроничних жалопојки на све и свашта. У неком друштву грађанства где смо запали случајно, гледајући га како се прави аналфабета — распитујући се около о *политичкој ситуацији*, уз огромне зевове изненађења („Ма шта кажете!”) — упитао сам га, тихо, шта му треба то измотавање. Одговорио ми је још тише:

„Не знаш ти колико ми је слатко слушати ове будалетине како ме подучавају и тако се брчкати у плићацима океана људске глупости.”

Ипак, често није успевао прикрити свој сјај и харизму који су свуда привлачили општу пажњу. Понекад, у високим ноћима провода — када је својом дионизијском понесеношћу све повлачио у барокни вртлог успињања ка врховима екстаза — видео сам како му око чела нагло исијава она светлост коју су древни Иранци звали *кхварено*, сматрајући да је то сунчев дар и обележје племенитих. Умео је да у неким тренуцима постиже толику сусређеност духовне енергије у свом челичноплавом погледу да су под њим пуцале кристалне чаше на трпезама. Још су живе а и лепе домаћице које памте како су га пре обеда молиле да не изводи
*своје експерименте*
и да им не разбија кристале.

Оно што заиста јесте и у шта верује показивао је само неколицини особа које је сматрао достојним свог пријатељства. Једна од тих особа је Домингин, најславнији тореадор у повести кориде, који је Александра упознао у Мадриду, 1971. године, посредовањем маркиза де Виљалонга, ништа мање славног заводника али и доброг писца. Домингин је био толико задивљен Александровом појавом да ге је упитао шта жели на поклон од свега што поседује. Александар је спремно одговорио да жели гледати кориду у родном Београду. И тако је корида, по први и последњи пут у повести Шпаније прешла њене границе да би се одржала, под вођством Домингина, у Београду, пред очима Александра Лончара, у почасној ложи стадиона Ташмајдан.

„ВЛАДАЈУ НАКАЗЕ, ГЕГУЛЕ И НИШТАРИЈЕ”

Александар је често путовао, углавном у Рим те по хиспанским земљама с обе стране Атлантика — радећи за рачун пар адвокатских канцеларија из Мадрида и Палм Бича —

али се ревносно враћао Београду, ценећи да је ту тајни центар света. Презирао је Београђане, несвесне значаја места у коме живе. Када би окончао своје громке говоре, обичавао је да приђе прозору стана и да га снажним покретом руку отвори како би избацио на плочник, на имагинарну гомилу грађана, скупљену пљувачку незадовољства, додајући грохотом изговорене поуке попут оне која ми се најдубље урезала у памћење:

„Е, мој друже! У овом граду људи не знају ништа, живе у блаженом незнању а владају им наказе, гегуле и ништарије у име социјализма... Ми смо ти овде усамљени, опкољени и очајни као бела мањина усред Родезије, пред њен слом."

Понекад је његов презир изазивао грађане да га потказују надлежним службама Министарства унутрашњих послова. Примерице, неки чланови Савеза комуниста Југославије, из прве групе туриста која је посетила Франкову Шпанију након успостављања дипломатских односа, пријавили су Александра Лончара да их је тамо јавно понижавао. Лончар се правдао да је у питању неспоразум. Када су стигли на гранични прелаз мадридског аеродрома, цариник га је упитао има ли међу њима комуниста. Уверен да је у питању пука људска и сасвим добронамерна знатижеља, узрокована чињеницом да дотични цариници никада до тада у животу нису имали прилике или среће да виде комунисте уживо, он се обратио југословенским туристима да се идеолошки *диференцирају*:

„Нека чланови савеза комуниста Југославије иступе и стану на леву страну да би се извршила смотра!"

На сто ислеђивања положио је, пред запањене очи инспектора, и неколико питања која су остала без одговора:

„Ако је друговима комунистима сметало да се показују — могли су слободно да остану у илегали, на десној страни. Или су се показали зато што су очекивали неку привилегију па су се наљутили на мене кад су видели да од тога нема ништа? И какви су то комунисти који се показују таквим само овде, где је то уносно а не и тамо где се то не награђује? Да сам ја којим случајем комуниста — ја бих то свуда с поносом истицао!"

Други је пријавио Лончара да ге је у Шпанији ишамарао на очиглед свих само зато што се

усудио да опсује генералсимуса Франка. Лончар се оправдао тврдећи да је дотични псовао у пијаном стању те да је прибегао присилним мерама обуздавања како би се избегао дипломатски скандал.

ПРОТИВ РАЈИНСКОГ МЕНТАЛИТЕТА

Заузврат, Лончар је у припитом стању умео да изазива велике скандале својом реториком презира спрам српских слабости. Један такав испад обзнаниле су и *Вечерње новости* .
Претходног дана, у ресторану „Мадера”, за столом којим су председавали Миљан Миљанић и Ратко Дражевић, Александар Лончар је одржао предавање, пропраћено аплаузима и узвицима одобравања разгаљеног друштва, о беди и смраду рајинског менталитета, у свим његовим појавностима. Посебно се, под светлом етимолошких анализа, осврнуо на симптоматичност неких презимена код Срба, попут
*продановић, прибићевић, стамболовић*
или
*стамболић*
. Говорио је на ногама, као да стоји на трибини пред заталасаном масом устаника. Говорио је афектираним загребачким дијалектом.

Све су то с мрскшћу али ћутке слушала деца деце комунизма, за оближњим столом. Млади новинар *Вечерњих новости*, син генерала ЈНА, не усуђујући се да лично противуречи, устао је и отишао до телефона, како би потражио помоћ снага реда од опасног *усташког провокатора*. Док је милиција стигла Лончар је већ отишао даље да
*узнемирава јавност*
. Конобари су милиционарима изјавили да ништа лоше нису чули од адвоката Лончара, кога познају и цене као
*угледног госта*
. Исто су посведочили Лончареви другари.

Препознавши у Дражевићу легендарног 007 УДБ-е, милиционари су се извинили, махинално салутирали и отишли ка паметнијим пословима. Младом потказивачу није остало друго до да своју кивност излије преко страница *Вечерњих новости*, под ироничним насловом
*Угледни гост*
, где га је оптужио да јавно износи
*национал-клерикалистичке*
ставове. Позван потом у станицу милиције ради разјашњења, Александар је лако побио пријаву уз помоћ личне карте из које се могло закључити да не може бити
*усташа*
јер је Србин а да загребачким дијалектом говори јер је рођен у Загребу.

И дан-данас, шест година после Александровог прераног одласка ка вишој станици живота, срећем, на путовањима по свету, оне који су имали срећу да их макар за тренутак обасја Александров сјај. Сви ми исповедају да тај сјај никада неће заборавити. Пре неколико година, у једном салону Кејптауна пришао ми је неки немачки припадник тамошњег „белог племена" да ми каже како је пре двадесетак година био на сафарију са једним *фасцинантним Србином*, кога никада неће заборавити:

„Знате, имао сам утисак да му се веома свиђала моја вереница, данас моја супруга, али је строго поштовао ред. Своју наклоност показао је само једним али незаборавним гестом: једног јутра вратио се у логор из прашуме носећи живу срну у наручју, коју је предао мојој данашњој супрузи на дар. Ни дан-данас не разумем како је успео да живу срну улови голим рукама! Често о њему разговарамо, сећајући се његових надахнутих мисли и речи. Понекад имам утисак да ме моја супруга у мислима вара с тим Србином који је дубоко разумевао и волео нас, Немце... Звао се Александар, Александар Лончар."

Понекад, срећући таква сећања код врсних људи, помишљам да је Александар Лончар припадао неком тајном витешком реду Европљана расутих по свету, стварајући га својим светлосним мрежама пријатељства. **<**

Објављено: уторак, 12. јул 2016, 00:10h